

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"פ 15208-08-16 נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

בפני הרכב כב' השופטים:
 י. גריל, שופט בכיר [אב"ד]
 כ. סעב, שופט
 ב. טאובר, שופטת

המערער:
 ע"י ב"כ עוה"ד שחר המאירי

נגד

המשיב:
 קצין התגמולים
 באמצעות פרקליטות מחוז חיפה (אזרחי)
 ע"י ב"כ עו"ד עלא' איוב

פסק דין

- 1
- 2
- 3 א. בפנינו ערעור על פסק דינה של ועדת הערעורים - (להלן: "הועדה"), לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט - 1959 - (להלן: "החוק"), שליד בית משפט השלום בחיפה, בראשות כב' השופט א' גולדקורן, בתיק ע"נ 11293-02-13 מיום 28.6.16, לפיו נדחה הערר שהגיש המערער על החלטת המשיב לדחות את תביעת המערער להכרת זכות לפי החוק.
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8 המערער חוייב לשאת בהוצאות המשיב בסכום של 7,000 ₪.
- 9
- 10 ב. הנסיבות הצריכות לעניין כעולה מפסק דינה של הועדה הינן בתמצית אלה:
- 11
- 12 המערער, יליד 1992, התגייס לצה"ל ביום 28.11.10 בפרופיל 82, עבר טירונות בחיל השיריון, הועבר לחיל הקשר וסיים קורס מפעיל תקשוב מבצעי ביום 7.4.68 ולאחריו הוצב לשרת כסמב"צ - (סמל מבצעים), בחמ"ל - (חדר מלחמה), במחלקת קשר במפקדת חטיבה המוצבת בצפון הארץ.
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17 ביום 13.7.11 הובא המערער למיון פסיכיאטרי ולאחר בדיקות שוחרר מן השירות ביום 31.8.11 בפרופיל 21.
- 18
- 19
- 20 ג. ביום 13.9.11 הגיש המערער את תביעתו למשיב להכרת זכות לפי החוק.
- 21
- 22 המערער הגיש הודעת ערר מתוקנת וצירף תצהיר (מיום 18.10.11) בו מתאר המערער שביקש לשרת בחיל הרגלים, אך שובץ לטירונות שריון. בתום הטירונות חזר המערער וביקש לצאת
- 23

1 מתוך 22

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 מחיל השריון הואיל והיה מאוכזב מן השיבוץ ולא מרוצה מן השירות ואזי נמסר לו שישלח
 2 לקורס מפעיל תקשוב מבצעי בבה"ד 7, ולא ימשיך לאימון המתקדם. ביום 7.4.11 סיים
 3 המערער את קורס התקשוב בהצלחה וסופח לבסיס חטיבה צפונית בתפקיד סמב"צ, תוך
 4 התעלמות מהכשרתו כמפעיל תקשוב מבצעי, שתפקידו להפעיל תקשוב בשטח.
 5
 6 המערער מוסר שהצבתו בתפקיד סמב"צ הסבה לו תחושות קשות בעיקר משום שלא קיבל
 7 הכשרה לתפקיד, מה גם שדובר בקורס התקשוב על כך שתתבצע פעילות בשטח, אך בפועל
 8 נדרש המערער לבצע משמרות יחיד של 8 או 12 שעות בחמ"ל, מבלי אפשרות לעזוב את החמ"ל
 9 לשירותים או לאכילה אלא באישור מפקדת.
 10
 11 כמו כן, מבנה החמ"ל היה קטן והמערער סבל מתחושות בדידות קשה שעם הזמן התפתחה
 12 ללחץ ולחרדה. המערער מציין, שנמצא לבד בחמ"ל שעות על גבי שעות ברצף.
 13
 14 ברוב הפעמים שובץ המערער, לטענתו, למשמרות לילה - (מ- 24:00 עד למחרת ב- 08:00),
 15 וחוזר חלילה. בימי השיבוץ היה למשמרת מ- 20:00 עד 8:00 בבוקר בשבת. בין
 16 המשמרות היה המערער ישן שעות בודדות ואז מצטרף לחפיפה בחמ"ל משעה 13:00 עד
 17 ארוחת הערב בשעה 18:00 לערך.
 18
 19 עקב משמרות הלילה והעבודה הממושכת בחמ"ל לא הייתה למערער, לטענתו, אינטראקציה
 20 רבה עם החיילים האחרים דבר שגרם לו תחושת בידוד וככל שחלפו הימים הפך להיות עצבני,
 21 לא סבלני, וחש מבולבל וכועס על המצב בו נמצא.
 22
 23 ביום 13.7.11 הובהל המערער למיון פסיכיאטרי עקב שינוי התנהגותי וביום 1.9.11 שוחרר
 24 משירותו בצה"ל. לאחר מכן אושפז המערער אשפוז כפוי בבית חולים שער מנשה מיום 8.9.11
 25 עד 5.10.11.
 26
 27 המערער מציין כי טרם גיוסו לצה"ל לא סבל מבעיה נפשית, והתגייס לצה"ל עם מוטיבציה
 28 לשרת כלוחם חי"ר, אך מצא עצמו בחמ"ל ללא הכשרה ולדבריו: "**בתפקיד שתנאיו לא לבני**
 29 **אדם**".
 30
 31 המשיב דחה את תביעתו של המערער להכרת זכות לאחר שנבדק על ידי ד"ר ר' ומוש מטעם
 32 המשיב, שבחוות דעתו מיום 18.12.12 ציין, כי סביר להניח שהסכיזופרניה היתה מתפרצת עם
 33 השירות הצבאי או בלעדיו, וכי לפי עדות מפקדו של המערער לא היה בשירותו כל דבר חריג
 34 או מיוחד וכמוהו משרתים עוד עשרות ומאות חיילים בבסיסים ובתנאים דומים.
 35

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 16-08-15208 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 כמו כן, ציין ד"ר ומוש, שאין תיעוד על כך שבמהלך שירותו נחשף המערער לאירוע חריג -
 2 (מיעור חרדה) מעבר למקובל אצל חייל בטיחות ובקורסים צה"ליים, מה גם שבאבחון
 3 הפסיכיאטרי בבית החולים שער מנשה תוארה אישיות ילדותית ובלתי בשלה עם נטייה
 4 לתלותיות ופסיכיות וכן הישענות על אובייקטים מופנמים חלקיים ולא מציאותיים המקשים
 5 עליו לגבש זהות קוהרנטית, היכולה להוות בסיס רחב מאוד להתפתחות סכיוזופרניה.
 6
- 7 שונה חוות דעתו של פרופ' חיים קנובלר מטעם המערער, מיום 11.12.13, הכותב שציון
 8 ברישומי הבדיקות שנערכו למערער בצה"ל מאשר את השתלשלות הדברים שתוארו על ידי
 9 המערער ואמו. בדיעבד, כותב פרופ' קנובלר, כי נראה שהמערער כבר היה במצב פסיכטי
 10 כשנלקח על ידי מפקדיו לבדיקת הקב"ן הראשונה. למרות זאת, לאחר שמצבו התייצב מעט,
 11 לאחר בדיקתו במיון בית חולים העמק, נדחתה התחלת הטיפול נגד הפסיכוזא והמערער אף
 12 קיבל המלצה להורדת הפרופיל הרפואי-נפשי בשל הפרעת הסתגלות, ובהמשך נזקק המערער
 13 לאשפוז פסיכיאטרי ומצבו התייצב רק לאחר קבלת טיפול נגד הפסיכוזא.
 14
- 15 פרופ' קנובלר כותב בחוות דעתו, שהסכיוזופרניה החלה אצל המערער באופן ברור בעת שירותו
 16 הצבאי על רקע קשיים שתוארו ואף אובחנו כמתאימים לאבחנה של הפרעת הסתגלות -
 17 האבחנה הראשונה שניתנה לו בצה"ל. מכאן, כך כותב פרופ' קנובלר, שבדקיו של המערער
 18 בצה"ל היו משוכנעים שקשיי השירות שלו היו משמעותיים.
 19
- 20 פרופ' קנובלר מעיר, שנוכח האמור לעיל לא מובן מדוע נזקק המשיב להורות על בדיקה נוספת,
 21 ועוד פחות מובן כיצד הגיע ד"ר ומוש למסקנה שלא היה בתנאי שירותו של המערער כל חריג
 22 שעלול היה לגרום להתפתחות המחלה. זאת, כאשר הן לפי תיאורו של המערער, הן לפי תיאור
 23 אמו, והן לפי תיאור בודקיו בצה"ל, ובשני בתי חולים אזרחיים; כמו גם לפי תיאור מפקדיו,
 24 נתקל המערער בקשיים ניכרים בשל אופי שירותו: שירות במשמרות, בבידוד יחסי, במשמרות
 25 לילה רבות, וכל זאת בתפקיד שלא הוכשר אליו, שהרי המערער עתיד היה להישלח לקורס
 26 סמבצ"י תקשוב.
 27
- 28 לדעת פרופ' קנובלר נגרמה מחלתו של המערער עקב קשיי שירותו ויש להכיר בנכותו הנפשית
 29 כמי שנגרמה מחמת תנאי השירות.
 30
- 31 בהמשך לחוות דעת פרופ' קנובלר הגיש המערער ביום 18.1.14 ערעור מתוקן על החלטת
 32 הדחיה של המשיב תוך הסתמכות, בין היתר, על האמור בחוות דעתו פרופ' קנובלר וכן נטען
 33 שהמערער ביצע בעיקר משמרות לילה וזאת משום שקצינת החמ"ל לא סמכה עליו וכך היה
 34 המערער תורן בלילות וישן בימים דבר שהקשה עליו ליצור קשרים חברתיים ובודד אותו עוד
 35 יותר.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"פ 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 בנוסף צוין, כי המערער היה מגיע לחופשות בביתו אחת לשלושה שבועות למשך שלושה ימים
 2 בלבד.
 3
- 4 מטעם המשיב הוגשה חוות דעת נוספת של ד"ר ר' ומוש מיום 8.8.14 החולק על חוות דעתו
 5 הנ"ל של פרופ' קנובלר. ד"ר ומוש מסכים עם האבחנה שקבע פרופ' קנובלר בדבר מחלת
 6 הסכיזופרניה, אך סבור שפרופ' קנובלר מערב עובדות בדקות עם פרשנות. האבחנה שתיאר
 7 פרופ' קנובלר - (קשיי הסתגלות), איננה אבחנה של סכיזופרניה ולדעת ד"ר ומוש אין קשר בין
 8 האבחנות. בעוד הפרעת הסתגלות היא תגובה נפשית פתולוגית למצבים שונים של דחק
 9 פסיכוסוציאלי מתמשך, תגובה שמתפתחת בדרך כלל מספר חודשים לאחר תחילת הדחק,
 10 הרי הסכיזופרניה מוגדרת כקבוצת מחלות פסיכוטיות הנובעות מהפרעה עמוקה ויסודית של
 11 האישיות המשפיעה על תפקודים בסיסיים המעניקים לאדם הנורמלי את אישיותו, ייחודו
 12 וזהותו העצמית.
 13
- 14 ד"ר ומוש מדגיש בחוות דעתו, שכאשר דנים במקרה יש לדון בעובדות, ועובדתית לא היה
 15 בתנאי שירותו של המערער כל חריג ופרופ' קנובלר, כך טוען ד"ר ומוש, לא העלה כל עובדה
 16 שהיה בה כדי להצביע על חריג בתנאי שירותו של המערער. מוסיף ד"ר ומוש, שפרופ' קנובלר
 17 מסתמך על חוסר שביעות הרצון של המערער מתנאי שירותו אך אינו מביא, כך נטען, כל
 18 עובדה ממשית היכולה להסביר את התפרצות מחלת הנפש של המערער כתלויה בתנאי
 19 השירות. דהיינו, לדעת ד"ר ומוש אין בערעור של המערער ולא בחוות הדעת של פרופ' קנובלר
 20 כל מידע חדש שעשוי להסביר את הקשר בין מחלת המערער לבין תנאי שירותו הצבאי.
 21
- 22 עמדת המשיב בתשובתו לערעור הייתה, כי המערער לא עבר כל אירוע חריג ותנאי שירותו עד
 23 התגלות המחלה היו תנאי שירות רגילים.
 24
- 25 הוועדה שמעה את עדות מפקדו של המערער ואת עדויותיהם של ד"ר ר. ומוש ופרופ' ח.
 26 קנובלר. עדותו של המערער לא נשמעה מחמת מצבו הנפשי.
 27
- 28 בפסק דינה מפנה הוועדה לתצהיר מיום 22.12.14 שהגיש הקצין פ' שהיה מפקדו הישיר של
 29 המערער, שאליו צורפו שני סיכומי ראיון שנערכו עם המערער, האחד מיום 11.4.11, השני
 30 מיום 2.5.11. הקצין פ' מציין, שמתוך חמשת החודשים בהם שירת המערער בחטיבה,
 31 חודשיים היו שירות פעיל רגיל, וביתרת התקופה היה המערער בטיפול נפשי/אשפוז.
 32
- 33 מתאר המצהיר, שהמערער הוצב בפלוגת הקשר של החטיבה, במחלקת המבצעים שבפלוגה
 34 וזאת לאחר שעבר הכשרת יסוד כמפעיל תקשוב מבצעי. המערער בתפקידו כסמב"צ תקשוב
 35 היה אחראי לשירות אמצעי הרדיו והקשר הקווי בחוות החמ"לים, ביצוע בדיקה יומית

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 והגשת דו"ח בנוגע לכשירות אמצעי הקשר בגזרה והפעלת הגורמים המקצועיים בפלוגה
 2 לטיפול בתקלות, אחריות להקפצת המפקדים בזמן אירוע, אחריות לפתיחת חמ"ל אג"ם
 3 באירוע, והפעלת מערכת הקשר לניהול האירוע.
 4
 5 עוד מסר הקצין בתצהירו, שמשמרות חמ"ל תקשוב נמשכות 12 שעות או 8 שעות - (תלוי
 6 במספר הסמב"צים), ולאחר המשמרות יש מנוחה בין 10-12 שעות לפני משמרת נוספת. גם
 7 ביום חפיפה מקבל חייל לפחות 7 שעות מנוחה לפני שנדרש להתייצב לדו"ר.
 8
 9 לטענת הקצין, הוגדר המערער בחודש וחצי הראשון לתפקידו כחייל בחפיפה ולכן ביצע
 10 משמרות חמ"ל יחד עם סמב"צ ותיק.
 11
 12 עוד ציין הקצין, שבחנות החמ"לים קיימים שירותים ומטבחון והגישה אליהם חופשית, אך
 13 אם מבקש חייל לצאת מחוץ לחנות החמ"לים לשירותים אחרים או לרדת מן המשמרת בזמני
 14 ארוחות עליו לעדכן את המפקד. מוסיף הקצין, שבחנות החמ"לים משרתים כ-50 קצינים
 15 וחיילים - (סמב"צים), והמקום הומה אדם כל שעות היממה. המשמרות מתבצעות בישיבה,
 16 בסביבה ממוזגת ומוארת.
 17
 18 צורפו לתצהירו של הקצין שני ראיונות שבוצעו עם המערער בעת קליטתו ולאחר חודש.
 19 לדברי הקצין, הופנה המערער לקב"ן לאחר שהקצין חש כי המערער אינו מתנהג כרגיל.
 20
 21 כאמור לעיל, נחקר הקצין פ' בחקירה נגדית בפני הוועדה, והוועדה קיבלה את עדות הקצין
 22 כתיאור נאמן לתנאי שירותו של המערער בשלושת החודשים בהם שימש כסמב"צ תקשוב,
 23 ושל התנהגות המערער באותה תקופה. לדעת הוועדה האמור בתצהירו של המערער תיאר
 24 במידה רבה את תחושותיו הסובייקטיביות בנוגע לתנאי שירותו. כעולה מסיכומי הראיונות
 25 של המערער אצל מפקדו, לא היה לתחושותיו אלה של המערער ביטוי חיצוני ב"זמן אמת".
 26
 27 הוועדה סקרה את כל התיעוד הרפואי הרלוונטי כולל הבדיקות הפסיכיאטריות בתקופת
 28 השירות (14.7.11, 17.7.11, 20.7.11, 10.8.11, 15.8.11, 24.8.11) וכן לאחר השירות הצבאי,
 29 ובהמשך ניתחה הוועדה את תוכן חוות הדעת של ד"ר ומוש מיחד גיסא ופרופ' קנובלר מאידך
 30 גיסא. הוועדה קבעה בעמ' 14 לפסק דינה:
 31
 32 "אנו מעדיפים את חוות דעת קנובלר, שהוגשה מטעם המערער, על פני
 33 חוות דעת ומוש. מסקנתו של פרופ' קנובלר, לפיה קשיי השירות (בראייתו
 34 הסובייקטיבית של המערער) הם שהובילו להתפרצות מחלתו עולה בקנה
 35 אחד עם הראיות האחרות שהוצגו. אנו סבורים, כי דעתו של ד"ר ומוש,

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ן 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 המומחה מטעם המשיב, לפיה אישיותו של המערער ומשבר מות אביו,
 2 ולא תנאי השירות המקובלים והבלתי חריגים, הם שהובילו להתפרצות
 3 מחלתו במהלך השירות, אינה עולה בקנה אחד עם ההגדרה של קשר
 4 סיבתי עובדתי, שהוסברה לעיל. כאשר מספר גורמים - אישיותו
 5 הילדותית והבלתי בשלה של המערער, משבר מות אביו ותנאי שירותו
 6 כקמב"צ (צ"ל: סמב"צ – ההערה שלנו) תקשוב - הובילו להתפרצות
 7 המחלה, אזי מתקיים קשר סיבתי-עובדתי בין כל אחד מגורמים אלו לבין
 8 המחלה, מאחר ותנאי השירות הינם אחד הגורמים אשר בלעדיהם לא
 9 הייתה המחלה מתפרצת, הרי שמתקיים הקשר האמור" (ההדגשה שלנו).
 10
 11 יח. מציינת הוועדה, שאכן עלה בידי המערער להוכיח שמתקיים קשר סיבתי-עובדתי, אולם אין
 12 די בכך כדי לקבוע שפחיתת כושרו של המערער כתוצאה מן המחלה אירעה עקב השירות
 13 הצבאי הואיל ויש להוכיח כי מתקיים קשר סיבתי-משפטי, שאמור לתת ביטוי להכרעה
 14 משפטית ערכית בהטלת אחריות משפטית. הוועדה מוסיפה, כי לפי הפסיקה המבחן לבדיקת
 15 קיומו של קשר סיבתי-משפטי הינו מבחן הקשר הסיבתי-הקונקרטי, קשר הנקבע בעזרת שני
 16 מבחנים: הסובייקטיבי והאובייקטיבי.
 17
 18 יט. במקרה שבפנינו, כך קבעה הוועדה בפסק דינה, מתקיים לגבי המערער הרכיב הסובייקטיבי.
 19 תנאי השירות של המערער כסמב"צ (בפסק הדין צוין בטעות שהמערער שירת כקמב"צ)
 20 תקשוב במשך כשלושה חודשים הם שהובילו להתפרצות מחלתו עקב מבנה אישיותו,
 21 שבבדיקה פסיכיאטרית מיום 20.7.11 תוארה כ"בלתי בשלה ותלותית" (עמ' 17 לפסק הדין).
 22 ואולם, לא די בהתקיימות היסוד הסובייקטיבי הבחון את הקשר בין האירוע שהתרחש בזמן
 23 השירות של החייל המסויים, או תנאי השירות שלו, לבין החוויה הצבאית – האם חוויה זו
 24 קשורה באופיה לשירות הצבאי? אין די באירוע טריוויאלי, שולי או אירוע שגרה, אלא אירוע
 25 הקשור בייחודיות ובמיוחדות של השירות הצבאי.
 26
 27 מוסיפה הוועדה, שאת הקשר הסיבתי-משפטי בין פרוץ המחלה לבין ייחודו ומיוחדותו של
 28 השירות הצבאי יש לפרש בצמצום ובהקפדה (רע"א 7715/13 פלונית נ' קצין התגמולים
 29 (8.5.16)).
 30
 31 כ. לאחר שסקרה בהרחבה את הפסיקה הרלוונטית הגיעה הוועדה למסקנה שאין המדובר
 32 בעניינו בהתפרצות מחלת הסכיזופרניה עקב מצב צבאי מובהק, או אירוע חריג ויוצא דופן.
 33 הוועדה מציינת, כי את הקשר הסיבתי-משפטי יש לפרש בצמצום ומשמקובלת על הוועדה
 34 עדותו של הקצין פ' אודות תנאי השירות של המערער, המסקנה היא שאין בתנאים אלה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 16-08-15208 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 הייחודיות והמיוחדות של השירות הצבאי ברמה הממשית הנדרשת כדי להכיר בהם
 2 כמבססים סיבתיות משפטית-אובייקטיבית.
 3 כמו כן, בשונה מ-רע"א 4748/02 קצין התגמולים נ' בירתי, פ"ד נו(4) 346, לא הובטח למערער
 4 כי ישרת כחייל קרבי ושירותו כסמב"צ תקשוב לא היה אמור להיות התחנה הסופית בשירותו
 5 הסדיר אלא עשוי היה להיות שלב ביניים בדרך להכשרתו לשלב פיתוח מקצועי לסמב"צ
 6 תקשוב או לקורס 08 מת"ס.
 7
 8 **כא.** מוסיפה הוועדה, שביצוע תפקידו של המערער לא היה כרוך בחוסר שעות שינה או היעדר
 9 גישה למטבח ולשירותים, או עבודה בתנאי בדידות ללא יכולת היוועצות וקבלת עזרה, במידת
 10 הצורך. המשמרות נעשו בסביבה ממוזגת, הומה אדם, ובצמידות לסמב"צ ותק. מציינת
 11 הוועדה, שהמערער לא טען ללחצים מהסביבה האנושית ונראה כי קשיי הסתגלותו החברתית
 12 לא נבעו מגורמים חיצוניים, אלא, לפי קביעת הוועדה, ממבנה אישיותו, הואיל ולא הובאו כל
 13 ראיות באשר למתחים שנבעו ממיקומו של הבסיס או מפעילות מבצעית. תנאי שירותו של
 14 המערער, שכללן עבודה במשמרות והיכרות עם תפקיד חדש, ובכלל זה חבלי המעבר מהלימוד
 15 התיאורטי בקורס לחיי המעשה אינם נבדלים מבחינה מהותית מאלה המתקיימים במסגרות
 16 אזרחיות רבות ואין הם מקיימים את הרכיב האובייקטיבי של הקשר הסיבתי-משפטי,
 17 ובלעדי הרכיב הזה לא הוכח קיומו של קשר זה - (עמ' 22-21 בפסק דינה של הוועדה).
 18
 19 **כב.** לפיכך, דחתה הוועדה את ערעורו של המערער על החלטת המשיב לפיה נדחתה תביעת
 20 המערער להכרת זכות. המערער ממאן להשלים עם פסק דינה של הוועדה וערעורו על פסק
 21 דינה מונח בפנינו.
 22
 23 לטענת המערער, נפלו טעויות מהותיות בפסק דינה של הוועדה. לטעמו, מסקנותיה
 24 וקביעותיה של הוועדה בכל הנוגע לייחודיות ומיוחדות השירות אינן מתיישבות עם קביעת
 25 הוועדה בנוגע לקיומו הברור של קשר סיבתי בין תנאי שירותו של המערער לבין פרוץ מחלת
 26 הסכיזופרניה, ולקביעות בתי המשפט בנוגע לייחודיות השירות הצבאי כדוגמת דנ"א 5343/00
 27 קצין התגמולים נ' אביאן פ"ד נו(5) 732, שם נקבע, בין היתר, כי בשירות בחמ"ל קיים היסוד
 28 הנוסף הנדרש של ייחודיות ומיוחדות לשירות צבאי.
 29
 30 **כג.** נטען בערעור, שהוועדה מצאה קשר ישיר וברור בין תנאי השירות של המערער לבין פרוץ
 31 המחלה ומכאן שאלמלא היה משרת לא הייתה המחלה פורצת. בתוך כך העדיפה הוועדה את
 32 חוות דעתו של פרופ' קנובלר מטעם המערער על פני זו של ד"ר ומוש מטעם המשיב. נטען
 33 בערעור, שלכאורה די בקביעותיה של הוועדה כדי לקבל את הערעור בשים לב לפסיקות בהן
 34 הוזכר כי לחצים בשירות, בקורס, או בעבודה כסמב"צ, ייחודיים לשירות.
 35

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 הוועדה הגיעה, לטענת המערער, למסקנה מוטעית לפיה אין בתנאי שירותו של המערער
 2 הייחודיות והמיוחדות של השירות הצבאי ומכאן מסקנתה המוטעית של הוועדה שלא
 3 מתקיים הקשר הסיבתי-משפטי.
 4
- 5 כד. לטענת המערער, הקושי שחוזה בתנאי שירותו כסמב"צ, כשהפעולות שמאפיינות שירות זה
 6 הינן פעולות צבאיות מובהקות, שייכות לסוג המקרים הראשון כמתואר בהלכת אביאן
 7 (מיוחדות וייחודיות של השירות בצבא שהביאו לפגיעה בחייל).
 8 לטענת המערער אין לחלוק על כך שאופי השירות כסמב"צ, בחמ"ל שנמצא בחזית, בתפקיד
 9 שבו הוא נושא באחריות לחיי אדם, שהציאות לבית מועטות, ייחודי לשירות ואין לו מקבילה
 10 באזרחות. הלחצים שחוזה המערער בשירות אינם פחותים מן הלחצים שחוזה אורית אביאן
 11 בשירותה.
 12
- 13 עוד מפנה המערער לציטוט שהביאה הוועדה בפסק דינה מתוך מכתבו של קצין בריאות הנפש
 14 האוגדתי שבפניו תיאר המערער ב"זמן אמת" את קשייו. מכאן, שבניגוד לקביעת הוועדה,
 15 קשיי ההסתגלות של המערער לא נבעו מגורמים חיצוניים אלא מלחצים הקשורים בשירותו
 16 הצבאי ואופי הפעילות בחמ"ל.
 17
- 18 כה. נטען בערעור, שעדותו הנ"ל של המערער בפני גורם צבאי ב"זמן אמת", יחד עם קביעת פרופ'
 19 קנובלר, שאת חוות דעתו העדיפה הוועדה, וכן גורמי בריאות הנפש בצה"ל, לפיהם סבל
 20 המערער מקשיי הסתגלות, מובילים כולם למסקנה אחת ומתבקשת והיא שקיים גם קשר
 21 סיבתי-משפטי בין פרוץ המחלה לבין תנאי השירות.
 22
- 23 לעניין זה מפנה ב"כ המערער לשורה של פסקי-דין בסוגיה זו, ומוסיף, שנראה כי הוועדה לא
 24 התייחסה לשאלה האם היה המערער נקלע בחייו האזרחיים לסיטואציה של עבודה בחמ"ל
 25 מבצעי, עם יציאות של פעם בשבועיים הבייתה, בפעילות שבה הוא אחראי לחיי אדם, מבלי
 26 שקיבל הכשרה מלאה לתפקיד?
 27
- 28 כו. עוד טוען המערער, שגם אם סברה הוועדה כי עניינו מתאים לסוג המקרים השלישי שנקבע
 29 בפרשת אביאן, הרי גם במקרה כזה היה על הוועדה לבחון האם מתקיים היסוד הנוסף
 30 האובייקטיבי הנובע מן השירות. עמדו בפני הוועדה אינספור עדויות מהימנות ואובייקטיביות
 31 לקיומו של אותו גורם, כדוגמת מכתבו של קצין בריאות הנפש הנ"ל מיום 20.7.11, אך הוועדה
 32 לא בחנה האם מתקיים אותו יסוד נוסף.
 33
- 34 כז. עוד טוען המערער, שפסיקת הוועדה אינה עולה בקנה אחד עם רוח חוק הנכים, שהינו
 35 סוציאלי ובא לטובת הנכים.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 בענייננו, כך נטען, לא פירשה הוועדה את החוק ברוחב לב, וזאת על אף ממצאיה וקביעותיה
 2 לגבי קיומו של קשר סיבתי בין תנאי השירות לפרוץ המחלה, ולמרות שהעדיפה את חוות דעת
 3 המומחה מטעם המערער, פרופ' קנובלר.
 4
 5 עד כאן תמצית הטענות שבערער.
 6
 7 כח. שונה עמדת המשיב הסבור שקביעת הוועדה כי תנאי השירות של המערער הם רגילים ולא
 8 כללן כל מרכיב ייחודי או מיוחד, ודחיית טענותיו של המערער לעניין העדר הכשרה, תנאי
 9 לחץ כלשהם, בדידות והעדר גישה לשירותים ולמטבח, וכן העדר ליווי – כל אלה שומטים את
 10 הקרקע מתחת לערעור, והפסקאות עליהן מצביע המערער מוצאות מהקשרן ואינן דרושות
 11 למסקנה לפיה יש לדחות את הערעור.
 12
 13 כט. המשיב סבור, שיש להותיר את פסק דינה של הוועדה על כנו וזאת מהנימוקים שבפסק הדין,
 14 ובכפוף להערת המשיב לענין הקשר הסיבתי-העובדתי. יש לדחות את הערעור, לדעת המשיב,
 15 על הסף מכוח סעיף 34(א') של חוק הנכים (דהיינו, העדר נקודה משפטית) ולחלופין, יש לדחות
 16 את הערעור לעיצומו.
 17
 18 ל. מוסיף המשיב, שנוכח הראיות שבפני הוועדה (ובכלל זה עדות הקצין פ' שהייתה מהימנה על
 19 הוועדה) קבעה הוועדה, שתנאי השירות של המערער היו רגילים ביותר, וטענות המערער אינן
 20 נכונות. על רקע זה יש לקרוא את פסק הדין, ולהבין, שהוועדה קבעה, כי לעניין שאלת הקשר
 21 הסיבתי-משפטי, המקרה שבפנינו שייך למקרה השלישי לפי הלכת אביאן, ונוכח עדותו
 22 המהימנה של הקצין פ' אין ולא היו בתנאי שירותו של המערער הייחודיות והמיוחדות של
 23 שירות צבאי וקשיי הסתגלותו של המערער לא נבעו מגורמים חיצוניים כי אם ממבנה
 24 אישיותו. תנאי שירותו של המערער אינם נבדלים מאלה המצויים במסגרות אזרחיות רבות.
 25
 26 לא. המשיב מדגיש, כי לב פסק דינה של הוועדה הוא – דחיית התשתית העובדתית של המערער,
 27 זאת לאחר שהוועדה דחתה את גרסתו העובדתית של המערער ואימצה את עדות מפקדו בכל
 28 ההיבטים ומכל הבחינות. בין היתר הופרכה טענת המערער כאילו הוצב לתפקידו כסמב"צ
 29 בבסיס מבלי שהוכשר לתפקיד זה שכן הקצין פ' העיד, שהמערער עבר קורס מפעיל תקשוב
 30 מבצעי, קורס המאפשר למערער לשרת כסמב"צ. מהלך שירותו של המערער דומה למהלך
 31 השירות הידוע והאופייני של הצבא והמערער שובץ איפוא לתפקיד אליו הוכשר והכשרה זו
 32 נותנת מענה מתאים לתפקיד כסמב"צ. לכן יש לדחות את טענת המערער כאילו לקה בנפשו
 33 מחמת שהוצב לשמש בתפקידו ללא הכשרה מתאימה.
 34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 לטענת המשיב, המערער אף הסתיר בתצהירו את העובדה שבזמן שירותו בתפקיד הסמב"צ
 2 הוא היה בחפיפה כך שרוב הזמן נחנך על ידי חייל אחר ולא ביצע את התפקיד לבדו. עוד
 3 מצביע ב"כ המשיב בהרחבה על כך שתנאי השירות שצויינו על ידי המערער התבררו כלא
 4 נכונים, וזאת בשים לב לעדות מפקדו. תנאי השירות של המערער היו רחוקים מאד מן
 5 התמונה שניסה לצייר בתצהירו שכן מדובר במשמרת המתבצעת בישיבה, בסביבה ממוזגת
 6 ומוארת, דהיינו, תנאי השירות היו נוחים, בחברת סמב"צ אחר שחנך אותו לפחות חלק מן
 7 התקופה, כשבחמ"ל משרתים חיילים רבים והוא הומה אדם כל שעות היממה ולכן הטענה
 8 כאילו תנאי השירות הם אלה שגרמו לבידוד חברתי משוללת יסוד.
 9
- 10 לג. הוועדה, כך טוען המשיב, אימצה את עמדתו, אין בערעור נקודה משפטית, ונוכח התשתית
 11 העובדתית שנקבעה על ידי הוועדה לא ניתן כלל לקבל את הערעור, ובהתאם להוראת סעיף
 12 34(א) של חוק הנכים יש לדחות את הערעור.
 13
- 14 לד. ממשיך וטוען המשיב, כי לפי ההלכה הפסוקה יש לפרש בצמצום רב את מסגרת ההתערבות
 15 של בית המשפט המחוזי בפסיקת הוועדה. המערער אינו רשאי להעלות כל טענה כנגד תנאי
 16 שירותו וזאת נוכח קביעותיה העובדתיות של הוועדה. לגוף הענין מדגיש המשיב בטיעונו, שאף
 17 ללא כל קשר לשאלת הקשר הסיבתי-עובדתי הרי שהוועדה קבעה, ובצדק, שבעניינו אין
 18 מתקיים הקשר הסיבתי המשפטי האובייקטיבי לפי הלכת בית המשפט העליון.
 19
- 20 בפסקה 33 לפסק דינה קבעה הוועדה, שבעניינו חל המקרה השלישי לפי הסיווג של הלכת
 21 פאר. תנאי שירותו של המערער לא היו חריגים כלל, ואין מתקיימות הדרישות הייחודיות
 22 והמיוחדות. לטענת המשיב, בעניינו, התפרצות מחלתו של המערער באה כמהלך רגיל של
 23 המחלה באופן המתאים לגיל שבו פורצת המחלה, כשלפני השירות אירע גורם מלחיץ אחר -
 24 (מות אביו של המערער), ואילו תנאי שירותו לא כללו כל תנאים מיוחדים. המשיב מצוין,
 25 שהמומחה מטעמו - (ד"ר ומוש) - ציין מספר פעמים כי מחלתו של המערער היתה מתפרצת
 26 ממילא, ולא ניתן להצביע על גורם כלשהו בשירות הצבאי כגורם למחלה, ואילו המומחה
 27 מטעם המערער לא התייחס כלל לעניין זה.
 28
- 29 לה. לטענת המשיב, לא ברור בעניינו מה הם התנאים הייחודיים שחייבים להתקיים והרי הוועדה
 30 שללה אירועים צבאיים מיוחדים באותה תקופה, כשעיקר תפקידו של המערער היה לבדוק
 31 ציוד תקשורת ולהודיע למפקדים על אירועים חריגים. מדגיש המשיב, שקיימים תפקידים
 32 רבים באזרחות הדומים לתפקיד זה. אין די בכך שהמחלה הופיעה בזמן השירות הצבאי אלא
 33 יש להוכיח שהיא נגרמה עקב תנאי השירות.
 34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 באשר לחוות דעתו של המומחה מטעם המערער פרופ' קנובלר, טוען המשיב, שפרופ' קנובלר
 2 הסתמך בעדותו ובחוות דעתו על התשתית העובדתית שתוארה בתצהירו של המערער, אך
 3 תשתית זו התבררה כלא נכונה ומכאן שגם אין ליתן כל משקל לחוות דעתו של פרופ' קנובלר.
 4
 5 טוען המשיב, כי נוכח האמור לעיל החלטתה של הוועדה לאמץ דווקא את חוות דעתו של פרופ'
 6 קנובלר לעניין הקשר הסיבתי-עובדתי, בטעות יסודה ואין ליתן לה כל משקל, שהרי חוות דעת
 7 פרופ' קנובלר מתבססת על טענות המערער שהוכח כי אין נכונות.
 8
 9 **לז.** עוד טוען המשיב, שגם אין אסכולה המכירה בקיומו של קשר סיבתי, ובוודאי קשר סיבתי
 10 ברמה גבוהה של הסתברות, בין תנאי השירות לבין גרימת מחלת הסכיזופרניה או החמרתה,
 11 ופרופ' קנובלר אינו מפנה לכל מקור ספרותי, ספרי יסוד או מאמרים, ומכאן שהוא לא הוכיח
 12 קיומה של אסכולה בדבר קשר סיבתי בין פרוץ המחלה לבין תנאי השירות, ומה גם שהמומחה
 13 מטעם המערער מערבב בין אבחנה של הפרעה הסתגלותית לבין מחלת הסכיזופרניה.
 14
 15 **לח.** המשיב חולק על קביעת הוועדה בדבר קיומו של קשר סיבתי עובדתי, כמפורט בפסקה 18
 16 לפסק דינה של הוועדה. אם קבעה הוועדה שבתנאי השירות לא היה גורם מלחיץ, לא אישי
 17 ולא צבאי, וכן דחתה את כל טענות המערער לעניין תנאי השירות, הרי לא יעלה על הדעת
 18 שייקבע קשר כלשהו, ולכן לא ניתן כלל לדבר על קשר סיבתי.
 19
 20 **לט.** עוד טוען המשיב, שהוועדה התכוונה לכך שהמחלה פרצה לאחר תחילת השירות ותוך כדי
 21 השירות, וכך צריך לקרוא את קביעתה, אך בכך לא סגי, שכן החוק מחייב שהמחלה תפרוץ
 22 עקב השירות. אין די בצירוף מקרים ובקשר כרונולוגי גרידא. אם התכוונה הוועדה לקיומו
 23 של קשר סיבתי רפואי הרי גם זאת יש לשלול בהעדר כל אזכור של ספרות רפואית כלשהו.
 24 מוסיף המשיב, שהוועדה ציינה שגם מות האב וגם אישיותו של המערער גרמו לפרוץ המחלה.
 25 הוועדה מנתה איפוא את כל הגורמים האפשריים למחלה, אך בסופו של יום הוציאה הוועדה
 26 את הגורם של השירות מתוך הגורמים האפשריים מבחינה אובייקטיבית, וזאת להבדיל
 27 מתפיסתו הסובייקטיבית של המערער.
 28
 29 **מ.** ב"כ המשיב מפנה לפסיקה ב-ע"י 4935-11-15 ש' נ' קצין התגמולים - (מיום 23.5.16), שם
 30 הנסיבות היו, כך טוען ב"כ המשיב, קשות בהרבה לעומת עניינו. מומחה הוועדה הכיר באותו
 31 עניין בקיומה של החמרה בשיעור של שליש, אך הוועדה דחתה את הערעור, ובית משפט זה
 32 לא התערב בקביעה זו, בשים לב לפסיקה המחייבת הוכחת קיומו של קשר סיבתי-משפטי
 33 אובייקטיבי.
 34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ן 16-08-15208 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 לטענת המשיב, במקרה נשוא הדיון שבפנינו, בוודאי שלא הוכח קיומו של קשר סיבתי-
 2 אובייקטיבי, ודי בכך כדי לדחות את הערעור. אם מאסר, ללא אירועים מיוחדים, לא נחשב
 3 כמקיים את דרישת הקשר הסיבתי-האובייקטיבי (כאמור לעיל בע"נ 15-11-4935 הנ"ל),
 4 תוהה ב"כ המשיב כיצד ניתן לראות את שירותו של המערער בחמ"ל, בתנאים הנוחים
 5 שתוארו לעיל, כמקיים דרישה זו?
 6
 7 עד כאן תמצית טיעוניו של ב"כ המשיב העותר לדחיית הערעור.
 8
 9 **מא.** ב"כ הצדדים הניחו בפנינו עיקרי טיעון מפורטים ותיק מוצגים, ובישיבת בית המשפט
 10 שהתקיימה בפנינו ביום 22.11.16 שמענו את תמצית טיעוניהם של ב"כ שני הצדדים, וכן הוגש
 11 לעיונו גם תיקו הרפואי של המערער.
 12
 13 **מב.** לאחר שעיינו בפסק דינה של הוועדה, בכל המוצגים הרלוונטיים, בפרוטוקול הדיון שהתקיים
 14 בפני הוועדה, בהודעת הערעור, ובטיעוניהם המפורטים של ב"כ שני הצדדים בכתב ובעל-פה,
 15 מסקנתנו היא שדין הערעור להתקבל.
 16
 17 **מג.** המשיב טוען, כי נפלה שגגה בהחלטת הוועדה שהעדיפה את חוות דעת פרופ' קנובלר מטעם
 18 המערער על פני חוות דעתו של המומחה מטעם המשיב, ובכך שקבעה כי קיים קשר סיבתי
 19 עובדתי בין תנאי השירות של המערער כסמב"צ תקשוב לבין פרוץ המחלה, משבר מות אביו,
 20 ואישיותו של המערער, כשדי בכך שאחד מן הגורמים שבלעדיהם לא הייתה פורצת המחלה
 21 הוא : תנאי השירות.
 22
 23 לטעמו של המשיב, בהעדר כל קביעה שהתקיים לחץ כלשהו בתנאי השירות הרי שלא ניתן
 24 לדבר במונחים של קשר סיבתי (סעיפים 40, 41 בעיקרי הטיעון מטעם המשיב).
 25
 26 **מד.** ואולם, טיעוניו אלה של המשיב אינם מקובלים עלינו. איננו סבורים שהתשתית הראייתית
 27 שהונחה בפני הוועדה מובילה למסקנה כאילו היו תנאי השירות של המערער נטולי לחצים
 28 ומתחים.
 29
 30 **מה.** נקדים ונציין, שלטענות שהועלו מטעם המערער בדבר אכזבתו משיבוצו, תחילה בחיל השריון,
 31 ובהמשך ביחידה בה שירת, איננו מייחסים משקל.
 32
 33 המשיב מדגיש, בין היתר, את העובדה שמעדות מפקדו של המערער (הקצין פ.) עולה, כי תנאי
 34 השירות היו סבירים, כי בניגוד לטענת המערער לא הייתה כל הצדקה לתחושת הבדידות
 35 שהרי שירתו במקום כ- 50 קצינים וחיילים והמקום הומה אדם כל שעות היממה. עוד נטען,

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
ע"י 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 כי בניגוד לטענת המערער היו בחמ"ל שירותים ומטבחון עם גישה חופשית, וכן נטען מטעם
2 המשיב, שלא היה בתקופת שהייתו של המערער ביחידה אירוע מבצעי מיוחד, וכי העבודה
3 במשמרת התבצעה בשיבה, בסביבה ממוזגת ומוארת, בחברת סמב"צ אחר שחנך את
4 המערער לפחות בחלק מן התקופה.
5
6 כמו כן נטען על ידי הקצין פ. (עמ' 5 לפרוט'), שהכשרתו של המערער לצורך התפקיד בו הוצב
7 הייתה מספקת, וגם על כך אין מקום לחלוק.
8
9 לטענת המשיב, משקיבלה הוועדה את טענותיו אלה של המשיב, בשים לב לעדות הקצין פ.,
10 נשמט הבסיס מתחת לחוות דעתו של המומחה מטעם המערער פרופ' ח. קנובלר, וממילא לא
11 היה מקום להעדתה, ולא היה מקום לכך שהוועדה תקבע קיומו של קשר סיבתי-עובדתי.
12
13 **איונו** מקבלים את טענותיו אלה של המשיב. נקדים ונציין, כי תנאים פיזיים נוחים לכשעצמם
14 (כגון: משמרת המתקיימת בשיבה, בסביבה ממוזגת ומוארת, עם גישה חופשית לשירותים
15 ומטבחון), ככל שהם חשובים וחיוניים, אין בהם כלל וכלל כדי לגמד את תנאי המתח והלחץ
16 אשר עשויים לנבוע מן העבודה, ולחצים אלה, הם שעמדו בבסיס המצוקה ממנה סבל
17 המערער.
18
19 מן הראיות שהובאו בפני הוועדה עולה, שהנטל והאחריות שהיה על המערער לשאת בהם היו
20 כבדים ומשמעותיים. לצורך זה די לעיין בתצהיר מפקדו של המערער, הקצין פ., על כך שעיקר
21 תחומי עיסוקיו של סמל מבצעים בחמ"ל הם:
22
23 1. אחריות לכשירות אמצעי הרדיו והקשר הקווי בחוות החמ"לים (ותחום
24 אחריות של מפעיל תקשוב מבצעי, ביצוע בדיקה יומית והגשת דו"ח
25 כשירות).
26 2. אחריות לאיוש החמ"ל, ריכוז נתונים מהיחידות הכפופות בנוגע לכשירות
27 אמצעי הקשר בגזרה והפעלת הגורמים המקצועיים בפלוגה לטיפול
28 בתקלות.
29 3. אחריות להקפצת המפקדים בזמן אירוע.
30 4. אחריות לפתיחת חמ"ל אג"ם באירוע והפעלת מערכות הקשר לניהול
31 הארוע.
32
33 מ.ז. הן המערער עצמו (בסעיף 6 של תצהירו) והן הקצין פ' (בסעיף 9א) של תצהירו מאשרים
34 שבמשמרות חמ"ל תקשוב הן בנות 12 שעות או 8 שעות.
35

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"פ 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 המערער טען בתצהירו למשמרות יחיד של 12 שעות או 8 שעות בחמ"ל תוך שהוא סובל
 2 מתחושות בדידות קשה שהתפתחה ללחץ ולחרדה ואילו הקצין פ. מציין (בסעיף 9) של
 3 תצהירו, שבחודש וחצי הראשון של תפקידו הוגדר המערער כחייל בחפיפה וביצע משמרות
 4 חמ"ל יחד עם סמב"צ ותיק.
 5
- 6 נציין, כי לטענת הקצין פ., בסעיף 3 של תצהירו, הוצב המערער בחטיבה באפריל 2011 ושירת
 7 שם עד 1.9.11 (מועד שחרורו מן השירות). ואולם, לדבריו, מתוך חמשת החודשים, רק
 8 חודשיים מתוכם שירת המערער שירות פעיל רגיל, ואילו בשלושת החודשים הנותרים, הוא
 9 שהה באשפוז/טיפול נפשי.
 10
- 11 מעיון בתשתית הראייתית עולה, כי המערער הוצב בפלוגת הקשר של החטיבה, בתאריך
 12 11.4.11, וההתמוטטות הנפשית שבעטייה הופנה למיון הפסיכיאטרי, הייתה בתאריך
 13 13.7.11, משמע, תקופת שירותו של המערער ביחידה, עד שהופנה לטיפול נפשי, נמשכה לא
 14 חודשיים, כי אם שלושה חודשים.
 15
- 16 כאמור, בסעיף 9 (ב) לתצהיר הקצין פ., הוגדר המערער בחודש וחצי הראשון לתפקידו, כחייל
 17 בחפיפה ולכן, ביצע משמרות חמ"ל יחד עם סמב"צ ותיק. מכאן, שביתרת התקופה עד
 18 להתמוטטותו הנפשית (13.7.11), משמע, פרק זמן של כחודש ומחצה ביצע המערער את
 19 משמרות החמ"ל ללא חפיפה.
 20
- 21 מעדותו של הקצין פ. בפני הוועדה (עמ' 8 לפרוט'), עולה כי החטיבה בה שירת המערער, חולשת
 22 על הגבול המערבי עם לבנון (שם גם היה, בזמנו, ארוע החטיפה שקדם למלחמת לבנון
 23 השנייה).
 24 אמנם בתקופה הספציפית בה שירת המערער לא היה ארוע מבצעי מיוחד, ואולם הקצין פ.
 25 אישר בעדותו (עמ' 9 לפרוט'), שהעבודה הנפשית בחמ"ל של החטיבה היא עבודה מבצעית (גם
 26 אם אופי השירות אינו של חיילים לוחמים).
 27
- 28 בהתייחס לטענת הבדידות שהעלה המערער וחוסר אפשרותו לאינטראקציה חברתית בגלל
 29 אופי עבודתו במשמרות, לרבות משמרות לילה, מסר מפקדו של המערער (עמ' 11 לפרוט'), כי
 30 חוות החמ"ל הם הומה אדם ויש בה, באופן קבוע, כשלושים אנשים, כל שעות היממה.
 31
- 32 הקצין פ. מסר שעבודת המשמרות בחמ"ל מתבצעת בחדרים שפונים לחלל הגדול המרכזי,
 33 וכאשר נשאל האם יכול להיות מצב שבחדר העבודה עצמו ימצא חייל יחיד, השיב בחיוב, אם
 34 כי הוסיף שלגבי המערער הדבר פחות סביר, הואיל והוא היה בחפיפה, ואולם: "**לגבי חיילים**
 35 **אחרים כן, ביצעו משמרות ויצא להם להיות שם לבד**" (עמ' 12 רישא לפרוט').

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"פ 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

ביודענו עתה, כמבואר כבר לעיל, מתוך תצהירו של הקצין פ, שתקופת החפיפה של המערער נמשכה כחודש ומחצה, וביודענו שסך כל תקופת שירותו של המערער בחטיבה, עד להתמוטטותו הנפשית נמשכה שלושה חודשים, נובע אם כך, שעל פני תקופה של כחודש ומחצה, המערער כבר לא היה בחפיפה ולכן, מן הסתם, ביצע גם הוא את המשמרות בישיבה לבד בחדר החמ"ל.

ההשלכה של עבודה בתנאי לחץ ומתח עשויה להיות שונה מאדם לאדם. כך בפסק הדין הידוע שבדנ"א 5343/00 קצין התגמולים נ' אביאן פ"ד נו (5) 732, שבו אושר פסק דינו של בית המשפט העליון שהכיר בקיומו של קשר סיבתי של גרימה בין מחלת הסכיזופרניה שפרצה אצל המשיבה לבין שירותה הצבאי, תוארו העובדות, כך:

"אורית ... גויסה לצה"ל בחודש דצמבר 1992 ונקבע לה פרופיל 97. לא היה לה, לאורית, כל עבר רפואי שעניינו הנפש. לאחר שעברה אימוני טירונות והוכשרה כקלדנית בקורס בן 3 שבועות, הוצבה אורית לשרת כקלדנית בבסיס מודיעין, קרוב לביתה. אורית גילתה עצמה כחיילת איכותית, וכחודש ימים לאחר שהוצבה בבסיס המודיעין, הוצע לה תפקיד של עוזרת קצין מבצעים באותו בסיס. תפקיד זה עיקרו היה הקלדת נתונים – למחשב – תוך הפעלת שיקול דעת מסוים – והכל ראו בו תפקיד יוקרתי, הנושא עמו אחריות. אורית נענתה להצעה, ולאחר תקופת חפיפה קצרה בת כשבוע עד עשרה ימים, החלה מבצעת את התפקיד באורח עצמאי. בתקופת החפיפה, ולאחריה – משהחלה עובדת באורח עצמאי – הייתה אורית שרויה במתח ובחרדה וניכרו בה סימני מצוקה. וכך, זמן קצר לאחר מכן – בחודש אפריל 1993 – נתגלו באורית תופעות פסיכוטיות קשות..." (שם, בעמ' 736).

בעניין אביאן הנ"ל נקבע, בין היתר, כי "ההלכה מביאה במניין שיקוליה – לטובתו של החייל הנפגע – את חולשותיו האינדיבידואליות של החייל..." (שם, בעמ' 764).

ובהקשר זה, עוד ראוי להזכיר פסק דין שניתן לפני למעלה מחמישים שנה, ע"א 137/64 וינשטיין נ' קצין התגמולים פ"ד יח (510), שם נכתב כך: "כן, כבר פסקו הפוסקים כי על הצבא – בדומה למעביד בקשר לאחריות מפני תאונות בעבודה – לקבל את האיש כמו שהוא, על מעלותיו ועל חסרונותיו; על גבורותיו ועל חולשותיו, על חוליו ועל מדוייו..."

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"פ 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

נא. במקרה שבפנינו, ראוי גם להפנות לדברים מפורשים שאמר המערער עצמו ב"זמן אמת" דהיינו – כשבוע לערך, לאחר תחילת התמוטטותו הנפשית, וזאת כאשר הופנה לבדיקה במחלקת בריאות הנפש ביום 20.7.11, שם נרשם מפיו כך:

"... מספר היום על קשייו ביחידה שבה הוצב, הקושי עם היציאות הקשות ושבעיים לא להיות בבית, תחושת מחנק ולחץ במסגרת החמ"ל והצורך באחריות לאורך שעות. לדבריו, תחושת חרדה ועומס מחשבות על כך ..."
 (ההדגשה שלנו).

לכן, סבורים אנו, בניגוד לטענת ב"כ המשיב, שלא נפלה כל שגגה בכך שהוועדה החליטה בפסקה 18 של פסק דינה (עמ' 14), שם קבעה: "אנו מעדיפים את חוות דעת קנובלר, שהוגשה מטעם המערער, על פני חוות דעת ומוש. מסקנתו של פרופ' קנובלר, לפיה קשיי השירות (בראיתו הסובייקטיבית של המערער) הם שהובילו להתפרצות מחלתו, עולה בקנה אחד עם הראיות האחרות שהתגלו".

ואכן, מסקנתה זו של הוועדה, מעוגנת היטב, הן בראיות שהובאו, ואשר התייחסנו אליהן לעיל, והן בפסיקה הקובעת שעל הצבא לקבל את החייל כפי שהוא, על גבורותיו ועל חולשותיו.

נב. לנוכח האמור לעיל, הגיעה הוועדה בפסקה 18 של פסק דינה, למסקנה כי מתקיים קשר סיבתי-עובדתי בין תנאי שירותו של המערער לבין התפרצות מחלת הסכיזופרניה, וליתר דיוק, שחברו בעניין זה מספר גורמים, ובהם: מחלת האב ונפירתו, תנאי השירות ומאפייני אישיותו של המערער, ומקום בו חברו מספר גורמים להתפרצות המחלה, אזי, מתקיים קשר סיבתי-עובדתי, בין כל אחד מגורמים אלה לבין המחלה. מאחר ותנאי השירות הם אחד הגורמים שבלעדיהם לא הייתה המחלה מתפרצת, הרי מתקיים, כך קבעה הוועדה בפסק דינה, הקשר האמור.

בעיקרי הטענות שמטעמו, חולק על כך המשיב וטוען, בין היתר, שאין כל קביעה כי התקיים על המערער לחץ מסוג כלשהו, ואולם, לטענה זו ניתנת תשובה בתשתית הראייתית עליה הצבענו, דהיינו – תנאי הלחץ והמתח בהם ביצע המערער את עבודת המשמרות, כשקשה היה לו לשאת את נטל האחריות הכרוך בעבודתו בחמ"ל, ולרבות הקושי ביציאות הביתה.

נג. טענה נוספת שמעלה המשיב, היא שלא הובאו כל אזכור או אסמכתא ספרותית-רפואית, בדבר קיומו של קשר סיבתי-רפואי וכן, העדר אסכולה שמכירה בקיומו של קשר סיבתי כאמור.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"פ 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 אין לקבל את השגותיו אלה של ב"כ המשיב. כידוע, הלכה היא: "אם הוכח לבית המשפט
 2 שאין אסכולה רפואית מבוססת, הקובעת קשר סיבתי כזה, או כי האסכולה המקובלת
 3 אומרת שקיים קשר סיבתי כזה בדרגת הסתברות נמוכה, שאינה מגיעה לדרגה של מתקבל
 4 מאוד על הדעת, עדיין פתוחה הדרך בפני התובע להוכיח כי במקרה שלו המחלה נגרמה או
 5 הוחמרה עקב תנאי השירות..." (רע"א 2027/94 קליג' נ' קצין התגמולים פ"ד נ (1) 529 בעמ'
 6 539-540).
 7
 8 נד. על כך יש להוסיף כי במקרה שבפנינו המדובר בשירות צבאי קצר, וכדברי כב' הנשיא (בדימוס)
 9 מ. שמגר, בע"א 472/89, קצין התגמולים נ' רוט, פ"ד מה (5) 203 בעמ' 214: "כאשר מדובר
 10 בשירות קצר (סדיר, מילואים) ניתן ללמוד על אופיו המיוחד של השירות, מתוך תנאי המתח
 11 והמאמץ הגופני בהם שרוי החייל, הסמוכים מבחינת הזמנים לפרוץ המחלה...".
 12
 13 ועוד נקבע בעניין רוט הנ"ל, שכמות ההוכחה שעל תובע התגמולים להביא היא ברמה של
 14 "מתקבל מאוד על הדעת" וזאת כפי שנקבע על ידי כב' השופט (בדימוס) ג. בך – ר"ע 187/83
 15 רדושיצקי נ' קצין התגמולים פ"ד לו (4) 361: "מסכים גם אני לדעה, כי אין להחמיר עם
 16 התובע, במיוחד כאשר באים לשקול את הראיות אשר בעזרתן מבקש הוא להריס את הנטל
 17 המוטל עליו. אין הוא חייב לבסס את טענותיו עד לדרגת שכנוע של "קרוב לוודאי", ודי אם
 18 עולה מההוכחות בשלמותן, לרבות החומר הרפואי, כי מתקבל מאוד על הדעת, שאמנם קיים
 19 קשר סיבתי בין השירות הצבאי לפרוץ המחלה. אך לא הייתי מסתפק בפחות מזה"
 20 (ההדגשה שלנו).
 21
 22 נה. עוד אנו מפנים להלכה שקבע בית המשפט העליון ברע"א 8077/96 קריספיל נ' קצין
 23 התגמולים פ"ד נא (2) 817 בעמ' 822: "מקום בו פרצה המחלה הקונסטטיטוצינאלית
 24 לראשונה בעת השירות, והתובע הראה קשר סיבתי לשירות, קמה חזקה לטובת התובע, כי
 25 המחלה נגרמה במלואה עקב השירות ולא רק הוחמרה על ידי".
 26
 27 ובהמשך: "היעדר קיומה של החזקה ההוכחתית האמורה, הנעוצה בפרוץ המחלה בעת
 28 השירות, ובהתקיים נסיבות מיוחדות האופייניות לו, אינו שולל את אפשרות הוכחת הקשר
 29 הסיבתי הקונקרטי בין המחלה לשירות... לעניין מידת ההוכחה, הדין עם ב"כ המשיב
 30 בטענתו כי התובע הכרה בנכותו מתבקש להוכיח כי מתקבל מאוד על הדעת קיומו של קשר
 31 סיבתי בין הנכות לשירות" (ההדגשה שלנו).
 32
 33 עוד נקבע שם, בעמ' 823, כי אין באפשרות התיאורטית שהמחלה עלולה לפרוץ גם מחוץ
 34 לשירות, כדי לשלול את זכותו של החייל להכרה בנכותו ועוד צוין, כי תוצאה זו מתיישבת

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"י 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 עם גישתה הכללית של הפסיקה הנוטה להקל על החייל התובע תגמול, להוכיח כי נכותו נגרמה
 2 עקב השירות הצבאי.
 3
- 4 נ. הוועדה קבעה בפסק דינה, כי במקרה שבפנינו לא מתקיים הרכיב האובייקטיבי של הקשר
 5 הסיבתי – משפטי, ובהיעדר רכיב זה, אין מקום לקבוע קיומו של קשר סיבתי בין התפרצות
 6 המחלה לבין תנאי השירות.
 7
- 8 לדעת הוועדה, ועל יסוד עדות מפקדו של המערער, הקצין פ., תנאי השירות של המערער היו
 9 נוחים, וללא לחצים מהסביבה האנושית, ונראה כי קשיי הסתגלותו החברתית לא נבעו
 10 מגורמים חיצוניים, אלא ממבנה אישיותו, ולא הובאה ראייה למתחים שנבעו מייקומו של
 11 הבסיס או מפעילות מבצעית, וחבלי המעבר מן הלימוד התיאורטי בקורס לחיי המעשה
 12 (עבודה במשמרות והיכרות עם תפקיד חדש), אינם נבדלים, לדעת הוועדה, מבחינה מהותית,
 13 מאלו המתקיימים במסגרות אזרחיות רבות.
 14
- 15 נ. דעתנו בעניין זה שונה. הצבענו על כך שהקצין פ. אישר, כי חמ"ל החטיבה חולש על הגבול
 16 המערבי עם לבנון, וכי העבודה הנפשית בחמ"ל היא עבודה מבצעית. כן הצבענו על המשימות
 17 ונטל האחריות שהיו מוטלים על המערער כסמב"צ, כשלפחות בחלק מן התקופה הוא כבר לא
 18 ביצע את תפקידו בחפיפה (למעט החודש ומחצה הראשונים).
 19
- 20 האופן שבו חווה המערער את הקושי אשר בעבודתו ואת המתח, בא לידי ביטוי בדברים שמסר
 21 המערער במראות בריאות הנפש כשבוע לאחר התמוטטותו הנפשית, ביום 20.7.11, כשסיפר
 22 על קשייו ביחידה בה הוצב, הקושי עם היציאות הרחוקות ושבוועיים לא להיות בבית, תחושת
 23 מתח ולחץ במסגרת החמ"ל, והצורך לשאת באחריות לאורך שעות.
 24
- 25 עוד הצבענו על כך שבהתאם לפסיקה, על הצבא לקבל את החייל כפי שהוא, על חולשותיו ועל
 26 גבורותיו. עצם העובדה שחיילים אחרים מתמודדים עם קשיים דומים, תוך שמירה על חוסנם
 27 הנפשי, אין בה כדי לשלול את קיומו של הקשר, לגבי חייל אשר אין לו היכולת להתמודד
 28 בהצלחה עם קשיים אלה.
 29
- 30 נ. בניגוד לדעת הוועדה, איננו סבורים שיש לקבוע כי הקשיים בהם נתקל המערער אינם נבדלים
 31 מהותית מאלה המתקיימים במסגרות אזרחיות רבות.
 32
- 33 אכן, בהתאם להלכה שנקבעה בעניין אביאן, שם, בעמ' 764: "המבחן לקיומו של קשר סיבתי
 34 – משפטי בין מחלה שפרצה בעת השירות לבין השירות, תולה עצמה במבחן משולב
 35 סובייקטיבי – אובייקטיבי. לא אך גולגלתו הדקה-שמה נאמר: הדקה – מכל – דקה – של

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ו 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 החייל תכריע בנושא הקשר הסיבתי. תנאי מוקדם הוא, שיחבור אל המבחן הסובייקטיבי,
 2 מבחן אובייקטיבי אף – הוא, דהיינו: מבחן התולה עצמו בארוע חיצוני שאירע לחייל או
 3 ב"מצב" חיצוני לחייל ואשר בעקבות אחד מהם פרצה בגופו המחלה
 4 הקונסטיטוציונאלית".
 5
 6 ובהמשך, שם, בעמ' 765: "השאלה אימתי מסווג ארוע כטריוויאלי ואימתי מסווג ארוע כיוצר
 7 קשר סיבתי, שאלה היא הנתונה להכרעה בכל מקרה ומקרה, על פי נסיבותיו. שיקול הדעת
 8 המוקנה לבית משפט, שיקול דעת רחב הוא".
 9
 10 נט. ראוי גם להפנות לדבריו של כב' המשנה לנשיא (בדימוס) ש. לוי, שם, בעמ' 768: "אני מסכים
 11 עם חברי הנכבד, השופט מ. חשין, כי צריך להתקיים גם "משהו" בתנאי השירות (אפילו
 12 תנאי שירות רגילים שאינם כרוכים באימונים צבאיים) שיצדיק את קביעת הקשר הסיבתי
 13 בין מצבו הנפשי של התובע לבין התפרצות המחלה; אם נרצה – נוכל להגדיר "משהו" זה
 14 כגורם ה"אובייקטיבי". אני מסכים לדברי חברי הנכבד, השופט מ. חשין, שה"משהו" הזה
 15 אינו ניתן להגדרה מדויקת, וכי "נוסחת הקסם" לא נמצאה לנו".
 16
 17 ס. כפי שנקבע ברע"א 8138/07 פאר נ' קצין התגמולים - (21.6.11), בפסקה 14: "התובע נדרש
 18 להראות זיקה בעלת עוצמה כלשהי בין המחלה שהתפרצה אצלו לבין השירות. המטרה היא
 19 לשלול מקרים בהם המחלה הייתה מתפרצת בכל מקרה, ואך מקרה הוא שלא התפרצה עת
 20 הלך אותו חייל לישון באותו יום בביתו, אלא דווקא בעת היותו בשירות בצבא...".
 21
 22 לכן, במקרים בהם אין המדובר במחלה שפרצה בתנאי קרב או אימונים, או במסגרת אירוע
 23 חריג וחרף, ניתן לערוך השוואה בין חיי הצבא לחיים האזרחיים. אם כי, כפי שמציין כב'
 24 השופט ס. גובראן ברע"א 2071/11 קופרמן נ' קצין התגמולים - (3.9.13), השוואה זו בין אופי
 25 השירות בנסיבותיו של המבקש לבין החיים האזרחיים אינה אלא כלי שימושי, אם כי לא
 26 בלעדי להכרעה במבחן זה.
 27
 28 ס.א. בסוגיה זו דן גם כב' השופט נ. הנדל ברע"א 2071/11 קופרמן נ' קצין התגמולים - (3.9.13).
 29 בפסקה 8 לפסק דינו: "אחד הכלים לבחינת קיומו של היסוד האובייקטיבי הוא השוואה
 30 בין חיי הצבא לבין החיים האזרחיים. נדרשת "זיקה בעלת עוצמה כלשהי" בין המחלה
 31 שהתפרצה אצל חייל לבין השירות הצבאי...".
 32
 33 בהמשך דבריו, כותב כב' השופט הנדל, שם, בהפנותו להלכת אביאן:
 34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ו 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
 11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

1 " ... עולה כי היסוד האובייקטיבי התקיים גם במקרה של אביאן.
 2 האחרונה זכתה בתגמולים. לאמור, המקרה צלח את המבחן
 3 האובייקטיבי. שירות החיילת היה רווי מתחים צבאיים. אינני מתעלם
 4 מכך שעקב הנכות הנפשית של אביאן היא הגיבה למתחים בתפקיד כפי
 5 שהגיבה אך זה קשור למבחן הסובייקטיבי, בכל הקשור למבחן
 6 האובייקטיבי, עולה כי עבודתה כללה ייחודיות ומיוחדות צבאית,
 7 התוצאה מובנת בשל הדומיננטיות של המימד הצבאי בשירות הצבאי,
 8 לטעמי, זו אינה תוצאה מלאכותית, אלא מציאותית לנוכח החוויה
 9 הצבאית, הכוללת ויכולתה לתת את אותותיה, גם בבניין צבאי הרחוק
 10 משדה הקרב, ההכרעה המסוימת תלויה נסיבות אד הגישה הליברלית
 11 והסוציאלית של חוק הנכים עשויה להיטיב עם החייל... " (ההדגשה
 12 שלנו).

13
 14 סב. ערים אנו לכך שבמקומות עבודה רבים מתבצעת העבודה במשמרות (למשל בבתי חולים או
 15 במשטרת ישראל), כשם שערים אנו לכך שבמקומות עבודה רבים, כגון, למשל, במקצועות
 16 ההייטק, נאלצים העובדים לשהות שעות רבות במקומות העבודה, הגם שמדובר בעבודה
 17 אזרחית מובהקת.

18
 19 אין בכך כדי לגרוע מן העובדה שהמשימות שעיימן היה על המערער להתמודד היו בעלות אופי
 20 צבאי, וזאת לא רק משום שמדובר בעבודה המתבצעת במסגרת של היררכיה צבאית, אלא
 21 בהתחשב בכך שמדובר ברשימה של מטלות הכרוכות באחריות רבה, בתחומי בטחון המדינה
 22 (כעולה מפירוט העיסוקים בתצהירו של המפקד, כגון אחריות לאיוש החמ"ל, אחריות
 23 לכשירות אמצעי הרדיו והקשר הקווי, ריכוז נתונים מהיחידות הכפופות בנוגע לכשירות
 24 אמצעי הקשר בגזרה, הפעלת הגורמים המקצועיים בפלוגה לטיפול בתקלות, ועוד).

25
 26 נוכח העובדה שמדובר בשירות צבאי, בחטיבה המופקדת על הפעילות בגבול לבנון, כשהעבודה
 27 באופיה היא מבצעית (גם אם המערער וחבריו לעבודה לא היו בגדר לוחמים), כשהמשמרות
 28 הינן גם בשעות הלילה, ובשים לב לכך שלאחר החודש וחצי הראשון היה על המערער לבצע
 29 את עבודתו אף ללא חפיפה, ובשים לב לכך שהיציאות הביתה היו רק אחת לשבועיים, הרי
 30 לא ניתן להשוות תנאי שירות אלה לעבודה אזרחית רגילה, ומכאן, הדומיננטיות של השירות
 31 הצבאי בתקופת חייו זו של המערער.

32
 33 סג. ב"כ המשיב הפנה בעיקרי הטענות שמטעמו, עמ' 10, פסקה 43, לפסק הדין של בית משפט
 34 זה, בע"ו 4935-11-15 פלוני נ' קצין התגמולים - (23.5.16), בציינו, כי הנסיבות באותו מקרה
 35 היו קשות בהרבה בהשוואה למקרה שבפנינו ומדובר היה בעבירות משמעת רבות והגם

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
ע"ו 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
11 דצמבר 2016
בדלתיים סגורות

- 1 שמומחה הוועדה, באותו עניין, הכיר בהחמרה של שליש, דחתה הוועדה כל קשר בין השירות
 2 לבין התפרצות המחלה, ובפסק דינו של בית משפט זה נדחה ערעורו של אותו מערער.
 3
 4 אנו סבורים, שאין מקום לערוך כל השוואה בין פסק הדין שניתן בע"ו 4935-11-15 לעובדות
 5 המקרה שבפנינו. באותו מקרה מדובר היה בחייל שהיו לו "התנגשויות" רבות עם המערכת
 6 הצבאית, נוכח בעיות המשמעת שהתעוררו ובעטיין הוא הועמד לדין משמעתי 15 פעמים בתוך
 7 פרק זמן קצר, ואף נדון במקצת הפעמים לשאת עונש מחבוש בפועל.
 8
 9 דחיית ההכרה של קשר סיבתי בין תנאי שירותו של אותו חייל לבין התפרצות מחלת הנפש,
 10 התבססה על דעת הרוב בפרשת פלוני (רע"א 214/13 מיום 23.10.13) שם נכתב על ידי כב'
 11 השופט א. רובינשטיין: "**במישור המשפטי אכן, לא קיים, לכאורה, היסוד האובייקטיבי.**
 12 **מבלי להקל ראש במתח אינהרנטי הקשור בשהות בכל מאסר מטבעו, הנה בהיעדר**
 13 **אינדיקציה לנסיבות מיוחדות במאסר אין לראות שהות כזאת כגורם אובייקטיבי המצדיק**
 14 **הכרה בגרימה. גם ביסוד הערכי הכרוך בכך, אין להקל ראש - אין מקום כי בית משפט זה,**
 15 **על פי מבחני תכליתו של חוק הנכים, ייתן ידו להכרה בנכות מתמדת, על כל המשתמע**
 16 **הימנה, בעקבות מאסר שלא היה חריג בתנאיו"** (ההדגשה שלנו).
 17
 18 סד. באותו עניין אף הוגשה בקשה לקיום דיון נוסף, וזו נדחתה על ידי כב' המשנה לנשיא (כתוארה
 19 אז) השופטת מ. נאור, בדנ"א 7413/13 (מיום 28.1.14) בצינה, כי אין המדובר, אלא ביישום
 20 הלכה קיימת והוסיפה, שאי הנוחות והמתח הנובעים משהות בתנאי מאסר אינם מיוחדים
 21 לשירות הצבאי. (שם, בפסקה 10).
 22
 23 עולה מן האמור לעיל, כי פסק הדין שניתן בבית משפט זה, בע"ו 4935-11-15, מתייחס לכך
 24 שריצוי עונש מחבוש, בכלא צבאי, אם אין מתלווה לכך ארוע חריג, אין בו כדי לענות על
 25 המיוחדות שבשירות הצבאי, וזאת בשים לב לפסיקת בית המשפט העליון וברי, שאין כל קשר
 26 וזיקה בין המקרה נשוא הדין שבפנינו לבין העניין שנדון בע"ו 4935-11-15.
 27
 28 סה. על יסוד כל האמור לעיל, מסקנתנו היא שיש לקבל את ערעורו של המערער ולקבוע שקיים
 29 קשר סיבתי של גרימה בין תנאי שירותו הצבאי של המערער לבין מחלת הנפש בה לקה, וכך
 30 אנו מחליטים:
 31
 32 סו. אנו מחייבים את המשיב לשלם למערער שכר טרחת עורך דין בסכום כולל של 10,000 ₪ (כולל
 33 מע"מ) וכן, לשאת בהוצאות חוות דעתו של פרופ' ח. קנובלר ובשכרו בגין הופעתו למתן עדות
 34 בפני הוועדה, וזאת לפי חשבונית מס/קבלה.
 35

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים
 ע"ן 15208-08-16 קורש נ' קצין התגמולים
בדלתיים סגורות

11 דצמבר 2016

צו ההוצאות שניתן בפסק דינה של הוועדה – מבוטל.

המזכירות תמציא את העתקי פסק הדין אל:

1. ב"כ המערער – עו"ד שחר המאירי, חיפה.
2. ב"כ המשיב – עו"ד עלאא' איוב, פרקליטות מחוז חיפה (אזרחי).

ניתן היום, י"א כסלו תשע"ז, 11 דצמבר 2016, בהעדר הצדדים.

ב' טאובר, שופטת

כ' סעב, שופט

י' גריל, שופט בכיר
[אב"ד]